

Verbondenheid door burenhulp

In onze samenleving waarin individualisme soms de boventoon voert, blijft burenhulp een waardevolle bouwsteen van buurtcohesie en menselijke verbinding. Dit artikel belicht aan de hand van de bevindingen uit 10 jaar Burgerpeiling 'Waar staat je gemeente'¹ de kracht van burenhulp. Het laat zien hoe burenhulp een onmisbare factor is bij het creëren van een netwerk van sociale ondersteuning tussen buurtbewoners en hoe het waardevol bijdraagt aan de veerkracht van buurten.

Burenhulp als drijvende kracht

Burenhulp vormt het kloppende hart van sociale cohesie en menselijke verbinding binnen een gemeenschap. In essentie draait het om het bieden van hulp en ondersteuning aan buurtbewoners, en dit kan variëren van incidentele hulp tot langdurig en regelmatig ondersteunen. Buurtbewoners kunnen uit eigen initiatief handelen, waarbij ze opmerken dat iemand in hun buurt hulp nodig heeft en bereid zijn bij te springen. Soms doen mensen ook zelf een direct beroep op de burenhulp. Dit kan variëren van hulp bij het boodschappen doen of tuinieren, tot meer intensieve of langdurige hulp, zoals helpen bij het toedienen van medicijnen of regelmatig een luisterend oor bieden aan iemand die behoefte heeft aan sociaal contact.

Burenhulp komt goed tot bloei in buurten waar de onderlinge verbondenheid sterk is en mensen een sterke gemeenschapszin voelen. In buurten waar mensen een sterke onderlinge band delen, is de neiging om elkaar te ondersteunen en te helpen veel prominenter aanwezig. Deze onderlinge verbondenheid fungeert als de voedingsbodem voor een cultuur van hulpvaardigheid. Wanneer mensen zich verbonden voelen met hun burenhulp en de gemeenschap als geheel, ontstaat er vertrouwen en openheid. Dit vertrouwen vertaalt zich in een bereidheid om een helpende hand te bieden wanneer dat nodig is.

Betrokken voelen bij de buurt

Uit onderzoek, gebaseerd op de resultaten van de Burgerpeiling, blijkt dat maar liefst 85% van de bewoners zich thuis voelt in hun buurt. Daarnaast voelt de helft van de inwoners zich betrokken bij de mensen in hun buurt. De mate waarin bewoners zichzelf en anderen betrokken voelen bij, en gehecht voelen aan de buurt is al lange tijd onverminderd hoog, en is sinds 2018 licht toegenomen. Het onderzoek wijst ook uit dat het onderlinge vertrouwen² hoog is, met gemiddeld 70% van de bewoners die aangeven dat ze hun buurtgenoten vertrouwen. Een overgrote meerderheid, bijna tweederde van de inwoners, is van mening dat buurtbewoners voor elkaar klaar staan. Voor de uitbraak van de Corona-pandemie lag dit aandeel net onder de 60%.

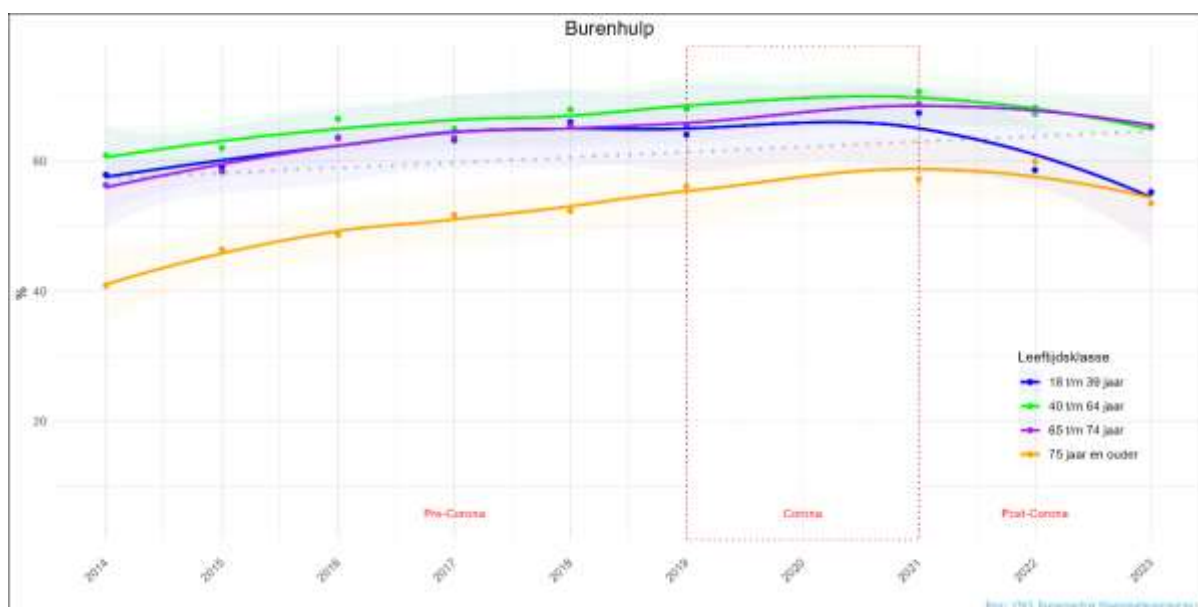
¹ Burgerpeiling 'Waar staat je gemeente', onderdeel van Waarstaatjegemeente.nl (VNG).

² Lees meer over de betekenis van vertrouwen bij de samenwerking in de buurt in het artikel: "[Impact van de COVID-19-Pandemie op vertrouwen van inwoners in de gemeente](#)", 15 september 2023, Mark Gremmen (VNG).

Bouwen aan saamhorigheid

Tweederde van de inwoners heeft in de achterliggende 12 maanden ook daadwerkelijk burenhulp verleend³. De afgelopen 10 jaar heeft het aandeel inwoners dat burenhulp verleent⁴, een stijgende lijn laten zien: in 2014 bood nauwelijks de helft van de inwoners burenhulp.

De meest actieve leeftijdsgroep is deze van 40 t/m 74 jaar. De hulp aan burenhulp onder deze leeftijdsgroep is al lange tijd hoog met een aandeel actieven van bijna 70%. Jongvolwassenen en 75 plussers zetten zich het minst vaak in voor burenhulp. Onder laatstgenoemde groep maakt vooral de ervaren gezondheid en beperkingen (w.o. mobiliteit) dat hun directe sociale netwerk beperkt is en de mogelijkheden beperkt om zich betekenisvol in te zetten. Jongvolwassenen geven aan dat hun gezinssituatie, werk of een gebrek aan interesse hen beperkt in hun inzet. Opmerkelijk is de afname van de inzet van jongvolwassenen sinds de lockdown periode, terwijl de inzet gedurende de Corona-pandemie juist wel toenam.

Durf te vragen

In de praktijk blijken inwoners vaak niet (goed) te weten wat ze voor anderen kunnen betekenen, en willen ze hun burenhulp opmerkelijk genoeg niet tot last zijn. Tegelijkertijd zijn er veel mensen die hulp nodig hebben maar niet durven te vragen, zoals ouderen met beperkingen of mensen die uitdagingen ervaren op het vlak van bestaanszekerheid. Er zijn ook mensen die alleen hulp vragen als ze iets kunnen terugdoen voor anderen.

Voorals ouderen willen graag iets teruggeven, betekenisvol zijn en vooral behulpzaam zijn. Een sociale relatie waarin wederkerigheid centraal staat, lijkt het welzijn van ouderen te vergroten. Deze wederkerigheid hoeft niet per se praktisch van aard te zijn, het kan ook betekenen dat er naar hen geluisterd wordt en emotionele steun wordt geboden.

³ 6% van de inwoners kan vanwege persoonlijke of gezinssituatie geen burenhulp verlenen. 5% wil geen burenhulp verlenen.

⁴ De vraagstelling: "Hoe vaak heeft u zich de afgelopen 12 maanden ingezet voor hulp aan uw burenhulp?"

De drempel beslechten met persoonlijke ondersteuning

Mensen zijn vaak bereid om laagdrempelige hulp te bieden of te vragen, zoals boodschappen doen (49%), een oogje in het zeil houden (61%), vervoer regelen (39%) of klusjes in en om het huis doen (25%). Maar als het gaat om persoonlijker hulp, zoals hulp bij administratie of advies bij aanvragen (22%), oppassen op kinderen of huisdieren (21%), dan neemt de bereidheid snel af of voelen mensen zich ongemakkelijk om hulp te vragen.

Slechts 8% van de buurtbewoners is bereid om te helpen bij het toedienen van medicijnen of bij persoonlijke verzorging. Een klein aandeel van de burens (6%) staat open voor hulp bij schoonmaken of koken. Dit komt niet alleen doordat deze vormen van burenhulp minder vaak nodig zijn, maar ook omdat mensen niet graag langdurig betrokken raken bij intensievere vormen van burenhulp.

Behoeft om iets terug te kunnen doen

Het onderzoek toont aan dat 75% van de inwoners tussen 40 en 64 jaar prima in staat blijkt om zelf hulp te regelen als dat nodig is, terwijl de helft van de 75-plussers deze zelfredzaamheid benadrukt. Dit duidt op een latente behoefte aan ondersteuning en bewustzijn hiervan onder ouderen.

Deze bevindingen wijzen op vraagverlegenheid en het verlangen naar wederkerigheid bij ouderen. Velen willen niet alleen hulp ontvangen, maar ook iets teruggeven aan anderen. Het is belangrijk om deze wederkerigheid te begrijpen voor een effectieve ondersteuning van ouderen. Bovendien zijn ouderen vaak onzeker over waar ze hulp kunnen krijgen en welke burens bereid zijn zich in te zetten voor verschillende vormen van burenhulp. Het verbeteren van communicatie en duidelijkheid kan het welzijn van ouderen vergroten en bijdragen aan een ondersteunende gemeenschap.

Neem deel aan de Burgerpeiling

De Burgerpeiling geeft uw gemeente inzicht in de mogelijkheden van inwoners om volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven, en de behoefte om een betekenisvolle bijdrage te leveren aan de vitaliteit van hun buurt en het welzijn van anderen. U ontdekt daarnaast in hoeverre uw gemeente erin slaagt aan te sluiten bij de leefwereld van inwoners. En bijdraagt aan succesvolle samenwerking.

Lees meer over de Burgerpeiling op de VNG-website: <https://vng.nl/projecten/burgerpeiling>

Onderzoeksverantwoording

De bevindingen voor het artikel zijn opgemaakt op basis van de Burgerpeiling 'Waar staat je gemeente' onderzoeken die over de afgelopen 10 jaar zijn uitgevoerd door onderzoeksbureaus in opdracht van individuele gemeenten⁵.

In het onderzoek zijn 340.269 inwoners vertegenwoordigd in de leeftijd van 18 jaar tot en met 85 jaar. Om generaliseerbare uitspraken te kunnen doen over de ontwikkelingen in Nederland, is een gestratificeerde steekproef gehanteerd, waarbij de verhouding tussen de verschillende leeftijdsgroepen overeenkomen met de demografische verdeling in Nederland.

Meer informatie

Documentatie Burgerpeiling

<https://github.com/VNG-Realisatie/Burgerpeiling>

Projectpagina op Vng.nl:

<https://vng.nl/projecten/burgerpeiling>

Waarstaatjegemeente.nl

<https://waarstaatjegemeente.nl>

Contact: waarstaatjegemeente@vng.nl

Mark Gremmen (Onderzoeker bij de VNG)

⁵ De Burgerpeiling resultaten omvatten naar verhouding meer inwoners uit middelgrote en kleine gemeenten en minder grote gemeenten.